

Єрмолаєва Г.А.,

кандидат педагогічних наук, доцент
кафедри документознавства та
інформаційної діяльності
ВП «Миколаївська філія КНУКіМ»,
м. Миколаїв

САМОСТІЙНА РОБОТА СТУДЕНТІВ ДОКУМЕНТОЗНАВЦІВ ЯК ЧИННИК ПІДВИЩЕННЯ ЯКОСТІ ПІДГОТОВКИ СУЧАСНИХ ФАХІВЦІВ У ВНЗ

З виникненням потреби адаптації вищої освіти України до вимог Болонського процесу поширився пошук принципово нових підходів до визначення змісту та удосконалення навчального процесу в якому поступово збільшується частка та важливість самостійної роботи студентів.

Відповідно до статті 50 Закону України «Про вищу освіту» самостійна робота – одна із форм організації освітнього процесу [1]. Самостійна робота – це різноманітні види індивідуальної і колективної діяльності студентів, які вони здійснюють на навчальних заняттях або в позааудиторний час за завданнями викладача, під його керівництвом, але без його безпосередньої участі [4, с. 203].

У вищій школі питанням самостійної роботи студентів присвячені міжнародні, всеукраїнські, вузівські та міжвузівські конференції, науково-методичні семінари, симпозіуми, результати яких відображені у збірниках наукових праць, матеріалах наукових конференцій тощо. Однак науковці відзначають проблему досліджень, спрямованих на вивчення питань щодо надання оптимальної допомоги студентові на лекціях та на практичних заняттях в умовах максимального обмеження тривалості аудиторних занять. Наголошують, що суть проблеми полягає в тому, щоб лекції не підмінювали самостійного опрацювання матеріалу, а ставили студента перед необхідністю самостійно вчитись.

Самостійна робота спрямовує студента до виховання мислення майбутнього професіонала, створює умови для зародження самостійної думки, пізнавальної активності. На жаль, не вся здобута інформація зберігається в пам'яті на довгі роки, людина має здатність забувати. Але навички самостійного пошуку та опрацювання літературних джерел допоможуть в майбутньому швидко знаходити потрібну інформацію різної тематики та підтримають образ всебічно розвиненої та інтелектуально багатой особистості.

Тому звернення до виявлення її специфіки не можливе без орієнтації на підготовку фахівців певної галузі діяльності. Аналіз самостійної роботи студентів напряму підготовки "Документознавство та інформаційна діяльність" обумовлений не тільки реформами в системі освіти, але й наявними проблемами загального документознавчого характеру, процесами розвитку та розгалуження цього професійного фаху.

Можна виокремити, на наш погляд, такі її основні види:

1) робота на лекціях, семінарських, практичних, індивідуальних заняттях, консультаціях (складання плану, конспектування прочитаного чи почутого, заповнення таблиць та схем, робота з нормативними документами та історичними джерелами, відповіді на проблемні питання, розв'язання логічних чи нестандартних задач, участь в ділових чи рольових іграх, перегляд та обговорення відеозаписів тощо);

2) відпрацювання пропущених тем лекцій, семінарів, виконання різного роду завдань;

3) підготовка виступів, доповідей, рефератів, курсових робіт та виконання творчих завдань;

4) підготовка до контрольних робіт, заліків, іспитів, конференцій, презентацій;

5) робота з основною та додатковою літературою.

Кожен із зазначених видів вимагає від студентів наполегливої самостійної праці, творчої ініціативи та бажання підвищити свій інтелектуальний та освітній рівень.

Оволодіння вміннями і навичками самостійної роботи забезпечує розвиток творчого потенціалу, становлення вищої емоційної сфери особистості – почуття обов'язку, честі, достоїнства, відповідальності [3, с. 89].

Самостійна робота з виконання навчального завдання охоплює кілька етапів:

1. Підготовка студента до виконання завдання. Вона включає теоретичну, психологічну, організаційно-методичну і матеріально-технічну сторони забезпечення самостійної роботи.

2. Безпосереднє виконання навчального завдання, що є найважливішим та найвідповідальнішим моментом у процесі виконання самостійної роботи.

3. Завершальним етапом є аналіз виконаного завдання та результатів роботи. Студент повинен співставити якість і затрачений час на виконання завдання, ефективність використаних у процесі самостійної роботи методів і засобів.

Аналізуючи досвід роботи зі студентами, особливо на перших та других курсах, можна виділити такі основні проблеми з організації ефективної самостійної роботи:

1. Невміння працювати самостійно: виділяти основне та другорядне, шукати додаткові джерела інформації, презентувати свою роботу.

2. Відсутність установки на самостійну роботу (самостійне опрацювання навчального матеріалу);

3. Неусвідомленість змісту завдань, що пропонуються для самостійного вивчення та опрацювання;

4. Байдуже (індиферентне) ставлення студентів до організації самостійної роботи та розвитку особистісних професійно-значущих якостей;

5. Зниження чи відсутність мотивації самостійної навчальної діяльності;

6. Недостатнє матеріально-технічне забезпечення роботи;

7. Недостатнє методичне забезпечення (відсутність методичних рекомендацій, посібників, списків основної та допоміжної літератури з запропонованої теми);

Оскільки на сьогоднішній день на самостійну роботу студентів відводиться близько половини навчального навантаження, наприклад (у дужках вказано години загальні та СРС): «Практикум роботи з документами» (120/66), «Документаційне забезпечення управління» (60/30), «Управлінське документознавство» (210/144), «Архівознавство» (90/60), «Інформаційно-аналітична діяльність» (162/94), «Спеціальні системи документації» (144/96), «Стандартизація та серфікація» (72/38), «Теорія та практика референської діяльності» (72/42) та ін., вона вимагає подвійної уваги до її планування, виконання та контролю.

Найпоширенішими формами самостійної роботи студентів документознавців з спецдисциплін напряму є:

- опрацювання лекційного матеріалу (робота з конспектами);
- пошук і опрацювання необхідної літератури в бібліотеках, мережі Internet;
- підготовка та участь у семінарських, практичних заняттях;
- конспектування навчального матеріалу (робота з науковою літературою, словниками, довідниками);
- підготовка і написання рефератів, доповідей;
- науково-дослідна робота (підготовка повідомлень наукового характеру, опрацювання матеріалів фахової періодики, підготовка і презентація проектів);
- укладання міні-словників фахової термінології;
- участь у студентських наукових конкурсах, олімпіадах, семінарах;
- підготовка до поточного (контрольні роботи, тестування) і підсумкового контролю (заліки, екзамени, державні іспити тощо).

Тому організація самостійної роботи студентів має бути підпорядкована певним правилам:

1. Ознайомлення з подібного роду роботою, її правилами та вимогами.
2. Розвиток установки на самостійну роботу та мотивація навчальної діяльності студентів.
3. Систематичність, безперервність та послідовність в роботі з боку студента.
4. Керівництво та постійний контроль за виконанням з боку викладачів.
5. Диференціація та індивідуалізація самостійної роботи.

Організація самостійної роботи в різних студентських групах передбачає використання елементів особистісно-орієнтованого підходу. Слабо встигаючим студентам потрібно створювати ситуації успіху шляхом добору таких завдань, які вони в цей момент зможуть виконати і заохотити до подальшої роботи, вселити віру у свої сили. Для сильних студентів важливо забезпечити можливість отримувати радість подолання особливих ускладнень при

розв'язанні завдань підвищеної складності, тобто досягти відповідності рівня складності навчального завдання рівню можливостей тієї чи іншої типологічної групи [2, с. 106].

Отже, одна з функцій вищої школи на сучасному етапі полягає в тому, щоб студенти-документознавці не тільки засвоювали підготовлену викладачами інформацію, а й вміли самостійно знаходити необхідний матеріал та продукувати на його основі власні знання. Для її якомога кращого здійснення необхідно визначити нові дидактичні напрями навчального процесу та умови для їхньої реалізації. Навчання в таких умовах передбачає індивідуалізацію процесу оволодіння знаннями з одного боку та інтеграцію різних форм навчальної діяльності студентів – з іншого.

Залежно від превалювання у навчальній дисципліні теоретичної чи практичної складової визначилися два напрями: групові форми навчання, що включають у себе елементи взаємо- і самонавчання під керівництвом викладача та індивідуалізоване самонавчання, яке студент-документознавець планує спільно з викладачем.

У результаті теоретичного аналізу різних форм організації навчальної діяльності студентів-документознавців ми дійшли висновку, що дидактичними умовами впровадження у навчальний процес групових форм є такі:

- 1) добре знання індивідуальних особливостей студентів;
- 2) формування груп студентів залежно від поставлених цілей;
- 3) розробка спеціальних методик організації різних видів групових форм навчальної діяльності;
- 4) добір спеціальних дидактичних матеріалів;
- 5) систематичний контроль знань студентів.

Це потребує від викладача значних затрат часу, сил і енергії, проте така робота себе виправдовує, унаслідок чого значно підвищується рівень знань студентів-документознавців.

Методично правильно організована, творчо спрямована самостійна робота активізує пізнавальну діяльність студентів, мобілізує їх на досягнення кінцевого результату, сприяє підвищенню рівня професійної підготовки майбутніх фахівців.

Список використаних джерел:

1. Україна. Закони. Про вищу освіту [Електронний ресурс]: офіц. вид. станом на 01 липня 2014 р. – Режим доступу: <http://zakon1.rada.gov.ua/laws/show/1556-18>– Заголовок з екрану.
2. Гурська, О. Місце та роль самостійної роботи студентів у навчальному процесі / О.Гурська // Витоки педагогічної майстерності.– 2014. – №13.– С.103-107.
3. Драч, І.І. Самостійна робота студентів вищих навчальних закладів як важливий елемент сучасної підготовки фахівців / І.І. Драч // Нові технології

навчання: наук.-метод. зб. – К. : Наук.-метод. центр вищої освіти, 2004. – Вип. 37. – С. 86 – 90.

4. Фіцула, М.М. Педагогіка вищої школи: навч. посіб. / М.М. Фіцула. – 2-ге вид., доп. – К. : Академвидав, 2010. – 456 с. (Серія «Альма-матер»).

Іванов О.К.,

заслужений працівник культури України,
професор кафедри музичного мистецтва
ВП «Миколаївська філія КНУКіМ»,
м. Миколаїв

ОСОБИСТІСНІ ЯКОСТІ ЯК КОМПОНЕНТ ПРОФЕСІЙНОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ ФАХІВЦЯ: ПРОБЛЕМИ ФОРМУВАННЯ

У наш час якість підготовки фахівця у ВНЗ є найактуальнішою проблемою освіти. Професійна компетентність фахівця характеризується як «інтегральна характеристика ділових і особистісних якостей, що віддзеркалюють рівень знань, навичок, досвіду, достатніх для здійснення обраної діяльності» [7].

Якісні і кількісні зміни цінностей сучасного суспільства вимагають коригування підходів до підготовки педагогічних кадрів. Сьогодення вимагає від учителя здатності проектувати власну діяльність, працювати в команді, діяти в нестандартних ситуаціях, бути мобільним, інформаційно і комунікативно компетентним, володіти не лише предметними, а й особистісними атрибутами професіоналізму, розвиватися у процесі музично-педагогічної діяльності. Відповідати цим вимогам може лише здатна до творчої діяльності особистість. Творчий підхід до професійної діяльності є найважливішою умовою формування професійної компетентності фахівця у галузі культури і мистецтва.

Становлення фахівця як професійно компетентної особистості відбувається саме у студентському віці, що є періодом активного формування внутрішньої потреби особистості співвіднести власні прагнення з інтересами суспільства. У цьому контексті особливого значення набуває управління професійним розвитком майбутнього педагога з метою спрямувати його в заданому напрямі.

Основним пріоритетом професійної підготовки є цілеспрямоване, систематичне і результативне сприяння у становленні креативної особистості з метою її максимального розвитку і підготовки до виконання основних соціальних функцій. Необхідно, щоб студент був здатний адекватно оцінювати свої реальні та потенційні можливості, був готовий до професійного самовизначення, самоствердження та самореалізації, прагнув продуктивно використовувати свої знання та вміння, робити ціннісний вибір. Науковцями